

Meise, 14 september 2009

40 Noë's aan het werk in de ark van de Nationale Plantentuin van België

Van 15 tot 17 september verwelkomt de Nationale Plantentuin van België 40 internationale experts die verbonden zijn aan Europese zadenbanken. Ze komen bijeen om expertises uit te wisselen over de technieken die toegepast worden om zaden zo optimaal mogelijk te bewaren en te laten ontkiemen. Vandaag verdwijnen plantensoorten aan een hels tempo door het menselijk handelen, maar de mens kan er ook voor zorgen dat plantensoorten veilig gesteld worden voor de toekomst. ENSCONET (European Native Seed Conservation Network) verenigt in Europa de zadenbanken die zich bezig houden met het verzamelen, bewaren en laten ontkiemen van wilde plantenzaden.

Zadenbanken, schatkisten voor de toekomst

Behalve bij grote uitzondering zoals de aardappelplaag die in de 19^e eeuw in Ierland de volledige oogst vernietigde, zijn gekweekte plantensoorten zoals rijst of maïs per definitie niet met uitsterven bedreigd. De landbouw zorgt ervoor, dat wat onze maag aanbelangt, elk jaar opnieuw uitgezaaid en opgekweekt wordt. Maar wie houdt zich bezig met wilde plantensoorten waarvan het nut niet onmiddellijk in het oog springt? Wie bekommert zich om het verdwijnen van een soort als de korenbloem (*Centaurea cyanus*) of de waterlobelia (*Lobelia dortmanna*)? Dat zijn de wetenschappers die in zadenbanken werken. In Europa hebben zij zich verenigd in het netwerk ENSCONET om nog efficiënter en doelgerichter hun technologie en beleid ter bescherming van de Europese wilde plantensoorten op punt te kunnen stellen. De Nationale Plantentuin van België maakt hier actief deel van uit, een must, als enige zadenbank in ons land voor wilde plantensoorten.

Welk nut heeft de Belgische flora?

In ons land groeien 1450 wilde inheemse soorten in de natuur, hier rekenen we de uitheemse planten, de tuinplanten en landbouwgewassen niet bij. Van onze inheemse soorten staat ongeveer 45% op de Rode Lijst d.w.z. 14% is bij ons verdwenen of wordt met verdwijning bedreigd, 12% is bedreigd, kwetsbaar of gaat achteruit en 18% is zeldzaam geworden.

Wilde planten zijn nochtans wel degelijk van belang. Elke soort maakt deel uit van een levensgemeenschap in het ecosysteem. Neem nu een verguisd 'onkruid' als de brandnetel (*Urtica dioica*). Van zijn bladeren leven de rupsen van prachtige vlindersoorten. Ook lieveheersbeestjes leggen er hun eitjes op. En die zijn dan weer onze bondgenoten in de strijd tegen bladluizen op voedingsgewassen. Wilde bloemen zorgen ervoor dat bijen en hommels het hele jaar door stuifmeel en nectar kunnen verzamelen, zodat ze in topvorm zijn tijdens de piekmomenten in het voorjaar, wanneer de fruittelers hen nodig hebben. Wilde planten kunnen ook resistente eigenschappen bezitten die hun gekweekte verwanten, die we als voedselgewassen kweken, niet hebben. Via het onderling kruisen, kunnen deze genetische eigenschappen in de toekomstige generaties voedselplanten terecht komen. Bij de wilde planten zitten er ook heel wat met farmaceutische werking zoals valkruid (*Arnica montana*), dat kneuzingen en bloedstoringen geneest, St-Janskruid (*Hypericum perforatum*) dat helpt bij depressies, of moerasspirea (*Filipendula ulmaria*) waaraan de aspirine haar naam dankt.

De Mozarts van de kieming in conclaaf

We mogen niet wachten om te handelen tot de wilde flora verdwenen is! ENSCONET coördineert pro-actief het Europese zadenonderzoek. In de Nationale Plantentuin in Meise zullen tijdens de bijeenkomst de laatste bevindingen uitgewisseld worden rond kiemingsexperimenten. Een goede kieming is immers de controle van een goede bewaarstechniek. Het zou weggegooid geld zijn om niet-kiemkrachtige zaden te bewaren. Verder zal het gaan over de eigenheden van elke soort; de zaden van alpenplanten vereisen andere technieken dan zaden van kustplanten.

De wetenschappers van Meise zelf, zullen hun bevindingen over de kiemingsproeven van Afrikaanse Rubiaceae (planten van de koffiefamilie) meedelen, want in deze plantengroep is de Plantentuin al erg lang gespecialiseerd.

Zodra we de ark weer kunnen verlaten...

Het bewaren van zaden is jammer genoeg vaak een noodzaak omdat de natuurlijke omgeving, waarin de planten groeien, wereldwijd vernietigd wordt (vervuiling, brand, oorlogsvoering, ontginning, ...). Door het ratificeren van de Conventie van Rio, inzake de biodiversiteit, heeft ons land zich geëngageerd om 60% van de bedreigde, liefst inheemse, plantensoorten in toegankelijke collecties (zoals zaadbanken) te bewaren en om 10% daarvan op te nemen in herstel en herintroductieprogramma's. Zo iets is bijvoorbeeld zinvol voor sommige soorten waterplanten die, nu waterlopen stilaan weer properder worden, niet vanzelf terugkomen.

Een ander voorbeeld is dat van de Ardense dravik (*Bromus bromoideus*). Deze grassoort die enkel in ons land voorkwam, vooral op speltakkers, werd na 1935 niet meer in het wild waargenomen. Dankzij onze zadenbank werd deze verloren gewaande plant in 2005 opnieuw 'tot leven gewekt'. Nu we na 4 seizoenen kweken honderdduizenden nieuwe zaden hebben, onderzoekt de biofaculteit van Gembloux, de herintroductiemogelijkheden.

De ENSCONET-bijeenkomst plaatst de Nationale Plantentuin nogmaals in zijn internationale context als voorvechter voor een pro-actief, efficiënt en concreet natuurbehoud ten bate van de mensheid.

Meer weten:

- ENSCONET: www.ensconet.eu
- Ardense dravik 'Uitgestorven Belgische plant nieuw leven ingeblazen', persbericht 17 okt 2005: www.plantentuinmeise.be/PUBLIC/GENERAL/EVENTS/pictures3.html

Voor meer info of foto's in hoge resolutie:

Nederlandstalige perscontact: Koen Es, 02/260 09 69, koen.es@br.fgov.be

Attachée de presse francophone: Brigitte Vermaelen, 02/260 09 49, brigitte.vermaelen@br.fgov.be